

Den förbundsstyrelse som valdes 1977. Längst fram Hans Hellers, omgiven av Solveig Paulsson till vänster och Gunvor Larsson-Utas till höger. Bakom dem från vänster Agneta Anderlund, Ulla Nessmar, Kerstin Johansson, Marianne Ehrlin, Per Lindgren, Monica Englund, Brita Vikhoff, Magnus Leijer, Marianne Stensson och Sivert Carlsson. Frånvarande: Ulf Larsson och Margareta Stenman.

Foto: Sven Oredsson.

Fortsatta förändringar inom grundskolan

Riksdagens SIA-beslut 1976 hade bland annat inneburit att en ny läroplan för grundskolan skulle utarbetas. Detta arbete påbörjades av SÖ under 1977. SL hade möjlighet att följa arbetet via SÖs samrådsgrupp samt en sk intressentgrupp.

I april 1978 överlämnade SÖ till regeringen förslag till förändringar av grundskolans läroplan. Förslaget innebar en ytterligare decentralisering av skolan och ett annat sätt att presentera kursplanerna. Några ändringar av högstadiets system med tillvalsämnen föreslogs inte. Däremot skiljde sig Lgr 80 mycket från Lgr 62 och Lgr 69 i själva läroplanens uppbyggnad och presentation. Lgr 80 utarbetades under andra politiska förhållanden än de tidigare läroplanerna. Tidigare läroplaner hade kunnat föreslås, utarbetas och beslutas med samma regering vid makten. Under arbetet med Lgr 80 ägde tre regeringsskiftet rum. Läroplanspropositionen undertecknades av den folkpartistiska skolministern Birgit Rodhe och den utfärdade läroplanen var signerad av den moderata skolministern Britt Mogård.

SL fick läroplansremissen i slutet av maj 1978. Ett remissunderlag utarbetades till lokalavdelningarna. På initiativ från lärarorganisationerna medgav regeringen att skolarbetet skulle få inställas under en dag för information och diskussion om SÖs läroplansförslag. Utifrån de remisser som hade inkommit från lokalavdelningarna (200 svar) fastställde förbundsstyrelsen sitt remissyttrande.

SL ställde sig positivt till de delar i läroplansförslaget som innebar ett förändrat arbetssätt, individualisering, ökat medinflytande för eleverna och större samverkan mellan hem, skola och samhälle. SL avvisade förslagen om icke stadiebundna huvudmoment och avskaffade alternativkurser i de obligatoriska ämnena engelska och matematik. Frågan om tillvalssystemet på högstadiet borde, enligt SLs

mening, prövas på nytt. I yttrandet betonade SL också starkt att läroplansreformens förverkligande helt skulle komma att bero på vilka stödjande och kompletterande insatser som ges dem som skall utföra arbetet i skolan. Nya resurser måste tillföras skolan, både fortbildning, lokaler och utrustning. SLs yttrande över läroplansförslaget trycktes upp i en broschyr med titeln "SL om läroplansöversynen" och distribuerades till lokalavdelningarna i början av 1979. I stor enighet fattade riksdagen sitt beslut om den nya läroplanen i juni 1979.

En annan del av SIA-beslutet var att ett nytt statsbidragssystem skulle utarbetas. 1977 presenterade utbildningsdepartementet ett förslag till nytt system. Detta var i huvudsak konstruerat i enlighet med de principer som redan hade fastställts av riksdagen i samband med SIA-beslutet. Tilldelningen av resurser skulle i fortsättningen ske i form av basresurser och förstärkningsresurser. Efter att ha hört lokalavdelningarnas synpunkter framförde SL bla följande synpunkter i sitt yttrande: förstärkt basresurs med därav följande lärartäthet, ett beräkningssystem för basresurser och förstärkningsresurser för att garantera full kostnadstäckning för grundskolekostnader enligt samma modell som gällde för gymnasieskolan samt att förstärkningsresursen till viss del skulle öronmärkas för specialundervisning.

Vid förhandlingar med Statens förhandlingsråd under årsskiftet 1977/78 fick SL gehör för några av dessa synpunkter, dock långt ifrån för alla. Riksdagen gick till beslut den 17 januari 1978. Det nya statsbidragssystemet trädde i kraft den 1 juli 1978.

I maj 1977 lade betygsutredningen (BU 73) fram sitt slutbetänkande. Förslaget gick ut för diskussion inom SLs lokalavdelningar under hösten 1977. Remissopinionen var splittrad vad det gällde betyg på högstadiet. Ca 40 procent var för, ca 40 procent emot och ca 10 procent var tveksamma. Däremot fanns en klar majoritet för att betygen skulle avskaffas på låg- och mellanstadiet.

I sitt remissyttrande gjorde SL den samlade bedömningen att den obligatoriska skolan skulle vara betygsfri. En betygsfri skola skulle öka möjligheterna att följa läroplanens riktlinjer och nå dess mål. SL betonade också att slopade betyg inte fick ses som en fristående åtgärd utan som en betydelsefull del av skolans reformering och utveckling. Slopandet av betygen borde därför tidsmässigt samordnas med läroplansreformen.

Lärarytbildningsutredningen (LUT 74) lämnade sitt slutbetänkande i januari 1979. Under våren och hösten 1979 var frågan ute på remiss bland SLs lokalavdelningar. En stor majoritet av lokalavdelningarna tillstyrkte grundtankarna i LUT 74 om den förändrade lärarrollen och lärarytbildningens mål. Remissopinionen inom SL menade vidare att utbildningstiden för grundskolans alla lärare borde vara lika lång och omfatta gemensamma delar. I SLs slutliga yt-

rande ställde sig förbundet i huvudsak positivt till LUTs förslag. Förslaget om en fyraårig utbildning ansågs vara väl avvägt. Yttrandet avslutades med kravet att en sammanhållen grundskollärautbildning snarast borde genomföras.

I början av 1980 gick remisstiden för LUT ut. Därefter hände ingenting på flera år. Tanken på en lärarutbildningsreform stoppades helt enkelt i malpåse tills vidare.

Besparingar inom skolan

Framförallt under 60-talet, men också under 70-talet hade den offentliga sektorn vuxit. Detta hade också medfört att utbildningssektorn hade expanderat. Under 70-talets sista år blev den offentliga sektorn ifrågasatt. I och med att regeringen bedömde det statsfinansiella läget som allvarligt, inleddes olika besparingsprogram för den offentliga sektorn.

Hösten 1980 presenterade regeringen en särskild proposition om besparingar i statsverksamheten. För undervisningsområdet föreslog propositionen en reduktion med två procent av statsbidragen till driftkostnaderna för grund- och gymnasieskolan. Den föreslog också att basresursmedeltalen för mellanstadiet skulle ökas. Antalet elever per basresurs hade under läsåret 1980/81 varit 21,8. Regeringen ville nu höja det till 23,0.

I förhandlingar med statens förhandlingsråd yrkade SL utan framgång att undervisningsområdet borde undantas från besparingar. Vid voteringen i riksdagen avsågs den del av regeringens förslag som omfattade reducering av statsbidraget till skolorna. I övrigt beslutade riksdagen i enlighet med framlagda förslag. Förslaget om reducering av statsbidraget återkom dock i regeringens budgetproposition våren 1981. Denna gång godkändes det av riksdagen.

Regeringen angav i sin proposition att det minskade bidraget till kommunerna inte fick leda till att undervisningen bedrevs i större klasser eller med färre lärare. Regeringens tanke var alltså att kommunerna med egna skattemedel skulle täcka den tvåprocentiga minskningen.

Kommunerna försökte också genomföra besparingsåtgärder inom skolområdet. Främst försökte de minska kostnaderna för vikarieinsatser vid korttidsledigheter. SL hävdade vid olika centrala förhandlingar att det var ett brott mot skolförordningen att inte anställa korttidsvikarier. Skolministern gav vid en riksdagsdiskussion också SL indirekt rätt genom att säga att det inte var möjligt för en kommun att fatta ett generellt beslut om att inte förordna korttidsvikarier för tjänstlediga lärare. Som ett resultat av bl a nedskärningarna kunde SÖ i september 1981 visa att antalet lärartjänster i grundskolan hade minskat med 2 660.

Oron och missnöjet med besparingspolitiken växte inom SL. Vid